

Órsy László

„BOLDGOK A LELKI SZEGÉNYEK” *

„Boldogok a lelki szegények, mert övék a mennyek országa” (Mt 5,3). Nagyon nehéz ezt szöveget modern nyelveken úgy értelmezni, hogy meg- ragadjuk az eredeti gondolatot. A héber vagy arámi kifejezésnek, amelyet Urunk eredetileg használt, nincs pontos megfelelője a görögben, az újszövetség sugalmazott szövegében. Ráadásul a görögöt sem könnyű modern nyelvre lefordítani. A franciák rátaláltak egy elég közeledő kifejezésre: „une âme pauvre”. De ha mi azt mondanánk: „Boldogok, akiknek szegény lelkük van”, tönkretennénk Urunk szavainak teljes értelmét. A szokásos fordítás: „Boldogok a lelki szegények”, szintén nem tükrözi a teljes jelentést.

A következőkben próbáljuk egyszerűen megmagyarázni, mit jelent a „lelki szegénység”, a „szegény lélek”. A szegénység erényének a lényege éppen ez.

A bibliai háttér

Mikor Urunk így szólt a hegyi beszédben: „Boldogok a lelki szegények, mert övék a mennyek országa”, hosszú izraeli hagyományhoz csatlakozott szavaival. Jáhve szegényei, az Istenben bízó, istenszerető, szegény, szelíd és alázatos emberek külön csoportot alkottak Izrael történelmében. Ők voltak Isten választottjai, ígéretének örökösei, amelyeket Ábrahámnak és utódainak tett, annak ellenére, hogy a gazdagok és hatalmasok gyakran elnyomták őket.

Az ószövetségben kifejlődött szegénységfogalom sokkal inkább vallásos magatartást jelölt, mint fizikai nélkülözést: Isten iránti őszinte, odaadó tiszteletet. Igaz, kezdetben, amikor „Izrael gyermek volt”, a szegénység egyet jelentett a szerencsétlenséggel, a vágyon pedig Isten kedvezésével. Ha szegény volt valaki, az annak a jele volt, hogy Isten nem szereti; ha pedig gazdag és jól ment a dolga, akkor szerette az Isten. Ez azonban kezdetleges gondolkodásra vallott. Jó könyve élénken helyteleníti ezt. Izrael túl is jutott ezen az elgondoláson; fokozatosan kezdett benne derengeni valami új felfogás, és ez később helyet kapott az Egyház hivatalos imájában is. Mindmáig mondjuk a zsolozsmában: „Divitias et paupertatem ne dederis mihi, sed tantum victui meo tribuas necessaria — Uram, ne adj nekem gazdagságot, se

---

* Fejezet az „Open to the Spirit” c. könyvből. Rövidítve.

nyomorba ne dönts, csak azt add meg nekem, ami életem fenntartására szükséges."

Urunk idejében a vallási értelemben vett szegénység teológiája nagyon kiérett. Izrael szegényei Isten barátainak, szeretett gyermekeinek tekintették magukat. Ők hűségesek maradtak Jávhéhoz; ők voltak Izrael „maradéka”, az a kicsiny csapat, amely nem csalta meg Isten bizalmát.

Fizikailag ugyan szegények voltak, de lelkileg gazdagok. Krisztus valóban előszeretettel viseltetett irántuk. Anyjával egy szerény szüzet választott Dávid házából; oltalmazójával egy fiatal ácsot; és mikor a Messiás megszületett, pásztorok hozták hozzá elsősül szeretetüket és hódolatukat.

Amikor Urunk ki akarta választani jövőendő egyházának tizenkét oszlopát: az apostolokat, Izrael szegényei közül választotta őket. Szívük szegény volt, s Izrael megváltására vártak. Nem azért lettek kiválasztottak, mert szegények voltak világi javakban. Lehet, hogy a maguk módján jó dolguk volt. De a kifejezés előbb említett teljes vallási értelmében vett szegények voltak. Hűséges emberek, akik megtartották a törvényt, és Istenbe vetették reményüket. Lelküket igaz Jóság töltötte be. Nem voltak műveltek a szó szakszerű értelmében. Egyszerű emberek voltak. Néha veszekedtek is egymással, mint az emberek általában. De Isten szerette őket, ők pedig szerették Isten.

Nézzük először azt, amit a szegénység erőnye pozitív oldalának nevezhetnénk, azután a negatív oldalát. De meg kell jegyeznünk: valójában nem helyes a szegénységet pozitív és negatív elemekre osztani. Egyetlen oszthatatlan valóság. Ha két oldalról vizsgáljuk, csak azért tesszük, hogy valami rendet tartsunk.

A szegénység előfeltétele: Isten országának megtapasztalása

Ezt mondja Urunk: „Boldogok a lelki (szívbeli) szegények, mert övék a mennyek országa.” Nem úgy mondja: övék I e s z. Az evangéliumi szegénység kulcsa igazából Isten országának ez a jelen idejű birtoklása és ennek megtapasztalása.

A szó vallásos értelmében mindaddig nem lehetünk szegények, míg nem birtokoljuk Isten országát. Figyelmünknek tehát elsősorban az Ország birtoklása felé kell fordulnia. Ha már a miénk és megtapasztaltuk valóságát, akkor képesek leszünk a szó evangéliumi értelmében vett szegény életre. Szegénységünk arányos lesz azzal, milyen mértékben vettük birtokba Isten országát.

Más szóval: hogy szegények legyünk Krisztussal, ahhoz szükséges, hogy valami tapasztalatunk legyen Krisztus gazdagságáról. Amíg valaki nem éli át ezt a gazdagságot, nem lehet, nem lesz szegény. Nem azt mondjuk ezzel, hogy nem élhet nélkülözésben. Élhet. Azt sem, hogy nem folytathat akár zordul szigorú életet. Ezt is megteheti. De ez önmagában még nem lenne igazi szegénység a szó bibliai értelmében. Hogy szegények legyünk Krisztussal és hogy élvezzük a szegénységet Krisztussal, ahhoz szükség van Isten

országának megtapasztalására. Enélkül a szegénység torz vagy legalábbis lélektelen lenne.

De mit jelent Isten gazdagságának ez az átélése? Azt, amit a szavak jelentenek: egész lelkemnek, sőt még a testemnek is tudnia kell, hogy van Isten és ez az Isten szeret engem, s hogy barátság áll fenn köztem és Isten között. Mély meggyőződésnek kell eltöltenie, hogy Isten rám talált ebben a világban, és meghívott országába. Boldog rádöbbenés ez — a szó jó értelmében, józan értelmében: megtaláltam a Messiást. Akkor majd figyelmem Krisztus felé fordul, el a világtól. Vele akarok lenni, s nem szomjazom kapzsi módon e világ gazdagságát. Belső átalakulás megy végbe. Ez kétségtelenül lassú, fokozatos folyamat, sok évig tart. Talán még húsz év múlva is csak kezdők vagyunk. De akár kezdő, akár nem: az, aki átélte Isten országának jelenlétét, képes lesz gyakorolni valamennyit Krisztus szegénységéből. Senki sem követheti Krisztust, aki nem találkozott vele. Jelenlétének megtapasztalása az előfeltétel, hogy kövessük és osztozzunk szegény életmódjában. Ez az élmény esetleg homályos, de valóságos.

Isten jelenlétének átéléséből vonzódás következik feléje. Isten magához vonz engem. Próbál elcsábítani, mint Jeremiással tette: „Rászedtél, Uram! S én hagytam, hogy rászedj. Erősebb voltál nálam és legyőztél” (Jer 20,7). Ez történik szinte mindenkivel Istenhez térése elején. Isten úgy bánik velünk, mint a gyerekekkel, édesen vonz; az ember betű szerint követésére „csábul”. Csakhogy egy napon majd fölébred álmaiból. Isten kezdi szilárdabb eledelre fogni.

Amikor valaki, ha csak kis mértékben is, megtapasztalta ezt a szeretetet, máris birtokában van Isten országának. Megtalálta a Messiást. Ez azonban nem a folyamat vége. Mert egy szép napon („nap” itt éveket jelent) ez a szeretet kiterjeszkedik. Eddig az ember figyelme a szeretett Személyre, Istenre irányult. Most észreveszi, hogy valójában az egész teremtett világ nem más, mint Isten szépségének megtestesülése. Akkor visszatér a világhoz és szeretni fogja, éppen azért, mert minden az Istenről beszél neki benne. Ahogy Keresztes Sz. János írja a „Szellemi párosénekek”-ben: a hegyek és a völgyek, a folyók és a szellők, az éjszaka és a napkelte meg a vacsora, a közösségben elköltött mindennapi vacsora — mindez a Szerelmesről beszél. Szent Jánosban magas fokban kifejlődött az Isten megtalálásának ez az érzéke; de mi sem akadályozza, hogy bennünk is meglegyen legalább egy apró szikrája ennek a tökéletességnek, és észrevegyük legalább — mondjuk — egyik-másik közösen elköltött vacsorában Isten szépségét. Assisi Sz. Ferenc, Isten szegénye is megtalálta Őt mindenben. Gondoljunk a híres Naphimnuszra. Csak a „szegény szívű” ember birtokolhatja ilyen teljesen a mindenséget.

Mellékesen talán nem árt megjegyezni: ma, amikor annyit beszélnek az Egyházban a szegénységről, erről az előfeltételről gyakran megfélekedznek. Nem csoda, hogy sok reformkísérlet egyszerűen nem válik be. Nem lehetünk

egyik napról a másikra szegényé. Előbb gazdagnak kell lennünk. Ha valaki nem gazdag Istenben és Istennel, nem lehet szegény e világban. Isten olyanak teremtett bennünket, hogy nem szerethetünk légtüres térben. Nem hagyhatjuk magunk mögött a világot semmiért. Először meg kell találunk Istent és az ő országát: akkor aztán képesek leszünk lemondani minden földi birtokról és szegényé válni. Akkor más gazdagságunk lesz, amire támaszkodjunk, amiből élünk. Ha az Egyháznak szegényebbé kellene válnia (és bizonyos értelemben kétségtelenül azt kellene), akkor más téren viszont gazdagabbá kellene lennie: gazdagabbá Isten szeretetében. Így lehetővé válik a nagyobb szegénység; másképpen nem. Ha az Egyház képviselői növekednek Isten szeretetében, akkor majd növekednek az evangéliumi szegénységben is. Ha nincs meg ez az előfeltétel, akkor semmiféle fizikai szegénység és nélkülözés nem lesz hosszú életű, és kudarcot vall minden kísérlet a növelésére.

A szegénység tehát Isten országának átélésével kezdődik. Nem hangsúlyozhatjuk eléggé ezt a szempontot. Talán ennek az élménynek a hiánya okozza, hogy manapság sokan ellen próbálnak állni az aggiornamentónak. Nem élték át a Szentlélek sodrását. Hasztalanul rónánk rájuk új szabályokat. Először segítenünk kell, hogy fölismerjék az eseményekben a Lélek művét. Ha egyszer megtapasztalják a Lélek jelenlétét a megújulás mozgalmában, akkor az aggiornamento könnyedén megvalósul. De ha valami pusztán külsőséges aggiornamento-félébe próbáljuk taszítani az embereket, akkor először ellenállnak, ha pedig az ellenállás sikertelen, silányul és morogva, tehát hatástalanul fognak közreműködni. Munkájuk nem lesz szeretetből fakadó. Egy-két év múlva beigazolják, hogy az új eszmék egyszerűen hasznavehetetlenek a gyakorlatban, tehát vissza kell térnünk ahhoz, ami azelőtt volt. És így teljes mértékű csalódás áll be a Lélek ihletésében.

Azt is jó talán megjegyezni, hogy a II. Vatikáni Zsinat munkáját az Egyház egész hagyományának a keretében kell néznünk. És ha az aggiornamentóról akarunk beszélni, jó, ha ezzel a kérdéssel kezdjük: Hogyan mélyíthetjük el Istennel való barátságunkat ma, a 20. század sajátos körülményei között? Minden egyénnek, minden közösségnek szembe kell néznie ezzel a kérdéssel, és meg kell válaszolnia.

Aki így szilárd barátságba került Istennel, aki gazdag lett Istenben, az — miközben élvezi ezt a barátságot — a világ felé is oda fog fordulni, hiszen az egész világ Isten szeretetének megtestesülése. A világban mindenekelőtt az Istenre éhes embereket veszi észre, akik talán öntudatlanul az ő országát várják. Ezért követi az imát így vagy amúgy az apostoli munka. Isten minden barátja az ember barátja lesz. Szent Teréz nagyon hangsúlyozta a magányt és a kolostorban való megmaradást, mégis annyit és olyan vidám szívvel utazott, hogy új alapításokat hozzon létre. A Szentlélek műve volt ez. Sz. Teréz talán nem is látta át egészen, hová irányítja; imáját apostoli tevékenység követte — és természetesen táplálta is. Idevág a bencések és más monasz-

tikus szerzetesek példája is. Letették a stabilitás fogalmát, vagyis hogy ugyanabban a házban maradnak, — mégis ők térítették Európa nagyobb részét a kereszténységre. Imájuk gyümölcse apostoli munkában áradt ki. Talán egyetlen keresztény író sem fejezte ki megragadóbban, még a bibliai könyvek inspirált szerzői között sem, Szent Pálnál, hogyan vezet ez a közeli barátság Istennel az ember túláradó szeretetére. Kijelentése olyan erős, hogy könnyen paradoxnak tarthatnánk, de ő nem így értette. Erősebb benne az emberek iránti szeretet, mint az a vágy, hogy közvetlenül lássa és élvezze Krisztus dicsőségét (vö. Fil 1,21-26).

A szív szegénysége azt jelenti, hogy adományokból élünk

Irjuk le már most közelebről ezt a „szegény lelket”, annak a szegény embernek a lelkét, aki Istené és Isten az övé. Ilyen lélekről szólva nem szükségképpen tökéletes emberre kell gondolnunk. A „jó keresztény” nem egyértelmű a „tökéletes emberrel”. A jó keresztény olyan ember, akit Isten szeret, és ő befogadja ezt a szeretetet. Isten titka az, hogy szeret, mélységesen szeret tökéletlen lényeket.

Ki hát a „szívében szegény” ember? A felelet: szegény az, aki adományokból él, és amije van, azt továbbadja. Mások jóságára támaszkodik, de nem gyűjti halomra a kapott adományokat. Kapni és adni — ez a kettősség valójában egyetlen eszmét fejez ki, a vallásos értelemben vett szegénység eszméjét. Eszünkbe jut Assisi Sz. Ferenc, aki alamizsnáért koldult, és amije volt, mind továbbadta. Ez a két gesztus ugyanannak a szegény embernek belső kifejeződése; egész lelki beállítottsága benne van.

A szegény ember adományból él. Kereszténynek lenni annyit tesz, mint szegénynek lenni. Isten országa: Isten adománya. A szegény lélek csügg az Istenen, mert tudja, hogy nélküle azonnal elesnék. Csak azért képes Isten országában maradni, mert Isten erőt ad neki, betű szerint kezén hordozza. Mindannyian Isten kegyelméből élünk.

A kereszténynek továbbá megértőnek kell lennie. A szegény embernek megvan az a kiváltsága, hogy megérti mások nyomorát. Ha valaki adományból él, soha ne vessen meg mást, aki nem kapta meg ugyanazokat az adományokat. Az olyan keresztény, aki megvet egy bűnöst, barátságtalan, kemény hozzá, szegény létére keményen bánik a másik szegénnyel. A góg legrosszabb fajtája.

Szegénynek lenni tehát annyi, mint adományból élni. Ha valaki szeretné tudni, szegény-e szívében, kérdezze meg magát: tudatában van-e természetes és természetfölötti szükségéinek, és kész-e napról napra adományért, segítségért nyújtani a kezét. Ez az igazi szegénység. Lehet, hogy nagy összegeket takarít meg valami szent ügynek, de bizony nyomorúságos keresztény, ha a lelke nem szegény és egész lénye nem tárul ki naphosszat, hogy kapjon másoktól — mint a koldus, aki kap a gazdától, kap a hozzá hasonló szegényektől, felnőttektől, gyerekektől egyaránt.

A szív szegénysége annyit jelent, hogy adunk

A szív szegénysége annyit is jelent, hogy odaadjuk, amink van. Ez Assisi Sz. Ferenc másik gesztusa. Valóban ugyanezt találjuk végig az egyháztörténelem során. Ez a mozdulata a szívben szegény jó keresztényeknek: odaadták, amijük volt.

Itt a lényegnél járunk. Fontos, hogy tudjunk kapni; de még fontosabb, hogy tudjunk adni. A legjobb pedig, amit adhatunk: saját magunk. Kevesen tudnak közlünk pénzt adni, kevesen képesek anyagi dolgokat osztogatni. De saját magát oda tudja adni mindenki. A szív igazi szegénysége azt jelenti, hogy az ember többé nem önmagáé, hanem Istené, az Egyházé és Isten minden gyermeké az Egyházban, sőt minden emberi lényé a földön. Semmi kétség: mindannyian átéljük a kísértést, hogy tartsuk meg magunknak, amink van. Sokszor vétünk ennek a belső szegénységnek a terén, mert gazdagok vagyunk és meg akarjuk tartani gazdagságunkat, anélkül, hogy tudnánk.

A szegénység lelke: odaadni magunkat. Kezdjük az apróságokon, hiszen életünk apróságokból áll: Jelenti ez azt, hogy ne fősvénykedjem magammal. Ne kuporgassam az időmet, hanem akarjam odaadni. Ez bizony nem könnyű. Hiszen megvan a napirendem, a magam programja, a magam légvéra, amit kétéves határidőre föl akarok építeni. Már minden részletet kidolgoztam. És most jön X meg Y, segítséget kér és keresztetzi a terveimet. Választnom kell: vagy fölépítem a várat, vagy segítek Isten egy gyermekén. Persze ha az Egyháznak valami nagy érdekét szolgálom, akkor mindenképpen teljesítenem kell, amit az Egyház kíván. De ez igen-igen ritka. A legtöbbször az az Isten akarata, hogy szegény legyen érte: engedjem, hogy mások szétszedjék a napirendemet, megzavarják a terveimet, lerombolják a légvéraomat. Ez az igazi szegénység. És ha úgy csinálom, hogy észre sem veszik, annál igazibb. Csak forduljanak hozzám mások, és vegyék természetesnek, hogy segítek rajtuk — föltéve, hogy az engedelmisség vagy valami egész biztosan jelentősebb feladat nem tart vissza. (Értenem kell a felelős ítéletalkotáshoz.) Hadd tudják, hogy nekem Isten gyermekei a legfontosabbak, nem pedig az ügylet, a dolog, amit meg kell csinálni. Mindenekfölött az emberi személyek foglalják le érdeklődésemet, a segítségre, megértésre szoruló személyek, mert Isten országában a legfőbbkétebb az ember. Ha Isten gondviselése egy embert hoz elé, rendes körülmények között az az Isten akarata, hogy segítsek rajta, mondhatnánk: „pazaroljam rá” az időmet. Lehet, hogy kísértésbe esem, hogy túl sokat törődjem a szóbanforgó üggyel és túl keveset az érintett személlyel. A kérdés logikus megválaszolása nem mindig oldja meg a probléma súlyát érző személy nehézségeit. Nagyon is lehetséges, hogy nem logikus megoldásra van szüksége, hanem támogatásra és megértésre. A személyes segítség néha abban áll, hogy egy óra hosszat hallgatunk valakit. Az óra végén talán minden problémája eloszlott. Még esetleg azt is megállapítja, hogy csodálatosan értesz a problémák megoldásához, pedig

talán minden, amit mondtál, egy-egy „igen” vagy „nem” volt a megfelelő helyen.

Önmagamnak ez az odaadása egy másik embernek: ez a valódi szegénység. Vele szétosztom magamat és hagyom, hogy a többiek birtokba vegyenek. Persze világos, hogy egyensúlynak kell lennie saját magam odaadásának folyamatában: elsődleges kötelességeim vannak, amelyeket el kell végezniem. De az adás a szív magatartása, annak bőségéből való. Ha szívem valóban szegény, akkor kötelességem nem fog kárt szenvedni, s ugyanakkor sokat fogok segíteni másoknak. Pontosan ez volt Urunk magatartása: „Jézus körbejárta az összes városokat és falvakat. Tanított zsinagógáikban, hirdette az Ország evangéliumát, gyógyított minden betegséget és minden gyöngeséget. Amikor látta a tömeget, részvételt volt iránta” (Mt 9,35; vö. 4,23-24). Ezt tette Szent Pál: zsidó volt a zsidókkal és görög a görögökkel, átadva magát az evangéliumnak és Isten népének szolgálatára, állandó vándorúton, ezer viszontagság és veszély között (vö. 2Kor 11,26-29).

A szív szegénysége kizár minden belső fősvénységet. A keresztyény, még a szerzetes is könnyebben fősvény szívűvé válhat, mint gondolná. Belül „birtokossá” válhat, — és a szegénység lényegét illetően nem nagy különbség, álombeli-e a kastélya vagy valóságos. Ha ragaszkodik akár az egyikhez, akár a másikhoz, már nem szegény többé. Az evangélium nem hatolt be a szívébe.

A külső szegénység áldozatot jelent

Akik készek másoknak adni magukat — Istennek, az Egyháznak, embertársaiknak, — azok szívükben szegények. Minthogy örömük telik a szegénységnek ebben a belső lényegében, nem fogják nehéznek találni, hogy külsőleg is gyakorolják. Inkább kívánják, hogy fogható külső tettekben is kifejezzék belső beállítottságukat. Minthogy szívükben szegények, anyagiakban is szegények akarnak lenni. Megtalálják a helyes egyensúlyt is az anyagi szegénység gyakorlásában.

A szerzetesi szegénység ebben a külső kifejezésben különbözik az odaadott életű világi keresztyény szegénységétől. Bensőleg nem lehet különbség, hiszen a szív szegénysége az Ország birtoklásának a másik oldala, már pedig Isten országa éppúgy minden keresztyénynek szól, mint a hegyi beszéd. Külsőleg azonban a szerzetes lemond a földi birtokhoz való minden jogáról, törvényes hatalmáról, — bár ezt a lemondást inkább a szabadságjogok deklarálásának mondhatnánk. Minthogy Istenben birtokolja az Országot és a földet, szabadságát korlátozná, ha részleges jogi viszonylatokba bonyolódna, a vele járó minden kötelességgel és gonddal. Ennél már többje van. És mint-hogy módjában áll elkerülni a javak birtoklásával és gondozásával járó problémákat, így akar tenni. Ez különlegesen felszabadítja az Egyház szolgálatára: olyan könnyedén és szabadon követheti Krisztust, mint az apostolok, akik lerakták hálójukat és Krisztus tanítványai, társai lettek.

Eltekintve ettől a gyökeres lemondásról, illetőleg ezen túl a külső szegénység nagymértékben egyensúly kérdése. Hiszen egy belső lelki beállítottság külső, anyagi kifejeződése, ez pedig a különböző körülmények szerint változhat. De mindig lesz benne önmegtagadás, másik eleme pedig ugyanakkor a szabadság lesz. Krisztus keresztje és a Lélek szabadsága nyomja rá a jegyét. A külső szegénységben keveredik a teremtett dolgok használatában gyakorolt lemondás és önmegtagadás azzal a valódi szabadsággal, amely bármit, kivétel nélkül bármit felhasznál, ha szükséges vagy hasznos az evangélium terjesztésére. A lemondásnak és önmegtagadásnak ez az eleme megvolt Krisztus életében, de nem mindig ugyanúgy. Hosszú éveken át, míg Urunk Édesanyjával és nevelőapjával Názáretben élt, a Szentcsalád élete megállapodott volt. Nem valami könnyű élet, de azt sincs okunk gondolni, hogy nyomorúságos. Föltételezhetjük, hogy életük megfelelt az imádságnak: „Uram, ne adj nekem gazdagságot, se nyomorba ne dönts, csak azt add meg nekem, ami életem fenntartására szükséges.” Ilyen volt a Szentcsalád élete: egyszerű életmód, amely nem terhelte meg napjaikat annyi anyagi gonddal, hogy ne dicsérhették volna Istent és ne élvezhették volna teremtését.

De Krisztus Urunk nagyobb szegénységet is ismert, különösen nyilvános élete alatt. Mégse gondoljuk, hogy nyilvános élete mindig nagy nyomorban telt. A szent asszonyok, szerényen háttérbe húzódva, de itt-ott megmutakozva, tőlük telhetőleg gondot viseltek rá és apostolaira (vö. Lk 8,1-3).

Ugyanakkor Urunk maga mondta: „A rókáknak vackuk van, az ég madarainak fészük, de az Emberfiának nincs hová fejét lehajtania” (Mt 8,20). Tapasztalatból ismerte a szegények életét.

Nem helyes az egész Egyház számára ugyanolyan fajta szegénységet prédikálni. Isten sohasem kívánta ezt. De az is helytelen lenne, ha elhallgatnánk az önmegtagadás elemét. Isten is, az Egyház is megkívánja ezt. A valóságos értelemben vett szegénység Istennek ajánlott áldozat. Krisztus keresztje van jelen benne. De ne tegyünk minden további nélkül egyenlőségjelet a külső szegénység és az anyagi eszközök hiánya közé. Egy pap, aki rendes háztartással és jó könyvtárral rendelkezik, de idejét, egész magát, mindenét, amije van, Isten népe szolgálatára szenteli, sokkal szegényebb lehet, még külsőleg is, mint valaki más, aki négy csupasz fal közt él, nincs egyetlen könyve sem, de alig lehet hozzáférni, ha a szolgálatára volna szükség. Lehet, hogy valaki nem böjtöl, de csak tizenöt perce van, hogy bekapja az ebédjét, annyi a dolga. Rendesen táplálkozik — és odaadja magát. A szegénységnek ez a fajtája is szent; senki se kicsinyelje le.

Áldozati elem nélkül nincs igazi keresztény szegénység. Ennek az áldozatnak a felajánlása nyilvánvaló kell, hogy legyen mind a közösség, mind az egyén életében. Ezért van, hogy a szerzetesek vezette intézményekben, legyen az nagy egyetem, iskola, kórház vagy akármilyen, valamiképpen meg kell nyilvánulnia, hogy Isten szegényeinek irányítása alatt áll. Ugyanakkor a szegénységnek sohasem szabad akadályoznia az apostoli tevékenység ered-

ményességét. El kell ismerni, hogy nehéz megtalálni a helyes egyensúlyt ezek között a látszólag ellentmondó igények között, de a Szentlélek segítségével lehetséges. És aki keresztény környezetbe kerül, annak meg kellene éreznie a keresztény légkört az anyagi dolgok használatában.

A keresztény szegénység a társadalmi kapcsolatokban is megnyilvánul. Egyetemes barátságot jelent Isten gyermekei iránt. Ha pl. egy szerzetesközösség csak a város gazdag, vagyonos embereivel tart barátságot, lehet-e állítani, hogy tanúságot tesz a szegénységről? Természetesen apostoli munkánkból nem zárhatjuk ki a gazdagokat sem — azok sokkal szegényebbek lehetnek a szegényeknél —, de ugyanakkor be kell bizonyítanunk a szegények iránti szeretetünket a legértékesebb ajándékkal, a barátsággal. Ha csak a gazdagok a barátaink, nem éreznénk-e kívülállónak magunkat az apostolok társaságában? Ha pedig nem érezzük helyünkön magunkat köztük, akkor a szívünk nem olyan, mint Krisztusé, aki nagyon otthon érezte magát velük.

De mindezzel még nem rajzoltuk meg a külső szegénység minden vonását.

A külső szegénység magában foglalja a teremtett dolgok használatát is

A szegénység külső oldala az anyagi dolgok használatát is jelenti Isten országáért. Csak a szegényben van elég bátorság és határozottság, hogy bármit igénybe vegyen és felhasználjon az evangélium terjesztésére. Ő tudja, hogy a teremtett dolgok végelemzésben mind az Istenéi, azért nem jön zavarba miattuk. Az egész világ a szegényé. Szabadon jár-kel benne, bizonyos függetlenséggel, semmihez sem ragaszkodva. Megvan a bátorsága, elszánása, mersze, hogy új dolgokba kezdjen Isten szolgálatában. Még kockázatot is mer vállalni — ez már a tökéletes szegénység megközelítése —, ha ez ésszerű Istenért. Bármilyen lesz is az eredmény, nincs veszve semmi, hiszen minden az Istené, nem a mienk. Ha a vállalkozás minden gondossága ellenére nem sikerül, nem esik kétségbe. Ha például egy befektetett pénzösszeg az okos gondoskodás ellenére elvész, hát Isten szolgálatában veszett el. Ez a szolgálat kockázatvállalást is zár magába, a kockázatnak pedig olykor kudarca a vége.

A mersz, a bátorság a teremtett dolgok használatában lényeges vonása az igazi szegénységnek. Illusztrálja ezt az elvet Xavéri Szent Ferenc első japáni útja. Mikor először érkezett oda, szegényes öltözetben próbálta hirdetni az evangéliumot. Úgyet sem vetettek rá, sőt kigúnyolták. Látva sikeretelenségét, más módszerhez folyamodott. Visszament a hajóhoz és megkérte a kapitányt, adjon neki egy rend finom ruhát és ami ajándékféléket csak el tud nélkülözni. Azután levelet küldött a legközelebbi eső japán előkelőségeknek, hogy a pápa követe ideérkezett, és szeretne hivatalos látogatást tenni. Nagy tisztelettel fogadták. A japán evangelizáció első lépése a teremtett dolgok használatával sikerült, nem pedig a róluk való lemondással. Ugyanilyen példa a kínai misszió története, ahol a jezsuiták mint csillagászok működtek, tudó-

mányban és eszközökben gazdagon, szívükben szegényen. Tudományos sikerük nagy volt, és rövidesen akadtak keresztény hitre térők is. Az első kínai misszionáriusok független elkülétét mi sem mutatja jobban, mint hogy kérték — és meg is kapták — a Szentszéktől az engedélyt, hogy minden liturgikus ténykedést kínai nyelven végezzenek. Csak szívben szegény emberek kérhették ezt, elhagyva a vallásgyakorlat gyermekkortól meghitt minden külső formáját — a kínaiak kedvéért.

Kötelességünk a lehető legjobban tenni meg mindent, felhasználva mindazt az eszközt, amit Isten jóvoltából elérhetünk. A szegény nemcsak Isten országát bírja, hanem az egész anyagi világot is. Talán azért is vagyunk annyira hátra apostoli működésünk terén például a rádió, mozi és televízió használatában, mert nem volt helyes felfogásunk a szegénységről. Nem úgy tekintettünk ezekre a találmányokra, mint eszközökre, amelyek Isten gazdag kincseit és szépségét hozzák felénk. Ezért nem törődünk velük, vagy legalábbis nem nagyon. Néha jószándékú katolikusok még rosszabbat is tettek: hibáztatták azokat, akik használták és élvezték ezeket a kommunikációs eszközöket, mintha bizony az ördög találta volna ki őket, nem pedig Isten gondolatában, az Igében, Isten Fiában fogantak volna. Most változik az irány: amint a megtestesülés értelme világosabbá válik, megértjük: semmitől sem szabad elzárkóznunk, hiszen az a hivatásunk, hogy mindent megszenteljünk. De becsületesen el kell ismernünk, hogy még mindig feltűnően kevés eredményt érünk el ennek az isteni igazságnak a gyakorlatában.

Azt is megkívánja a szegénység, hogy személyes adottságainkat is felhasználjuk Isten szolgálatában. Nem szabad a szegénység ürügyén elhanyagolni az embert — sem a magunk személyét, sem a másét. Ha nem használjuk fel megfelelően az Istentől kapott adományokat és tehetségeket, annak következményeképpen Isten országa kárt szenved. Isten nem érdeklik túlságosan az autók, de mérhetetlenül érdeklik saját gyermekei. A kegyelemnek és a természetnek azokat az adományait, amelyeket valakinek ad, mind hálással kell fogadni — egyénileg is, közösségben is — és a szegénység szellemében használni az Egyház javára.

Munkánkat, adminisztrációnkat minél eredményesebben kell végezni. A szegénységről alkotott felfogásunk és a gyakorlatunk még messze áll a kiegyensúlyozottságtól. Ha például egy külföldi utazás segít valakinek alkotóereje fejlődésében, tegye meg ezt az utat. Igaz, a szegénységnek ebben a fogalmában veszélyek rejtőznek. Dehát minden jó dolog, még maga az igazság is veszélyes, ha olyan kézbe jut, ahol visszaélnek vele. Soha ne mellőzünk valami jót csak azért, mert veszélyes. Hanem küszöböljük ki a veszélyt, és engedjük teljesen érvényesülni a jót.

A lényeg ez: szükségünk van külső szegénységre, de még jobban arra a szegénységre, amely megszabadítja a szívet a földhöz tapadástól, és megadja neki Isten gyermekeinek szabadságát. És ha nincs elég külső szegény-

ség az életünkben (kinek-kinek hivatásához mérten), akkor nincs meg ez a belső szabadságunk.

A vállalkozó szellem, a kezdeményezés gyakran azt is jelenti, hogy kétségbe vagyunk kudarckok elfogadására, hidegvérrel vesszük, ha megégetjük az ujjunkat. Csak a szegény lehet felkészülve erre. Az mindent fel tud áldozni az evangéliumért, hiszen semmije sincs. És mégsem élvezzi senki ezt a világot (legalábbis időről időre) annyira, mint ő. M i n d e n e megvan.

Záradék.

Jó lenne talán lelkiismeretvizsgálattal befejeznünk a keresztyén élet igazi szegénységéről. Ez mindenkinek hasznára lehet. Íme a kérdések:

Isten országa érdekel-e elsősorban, vagy más dolgok? Töreksem-e először megtapasztalni Isten szeretetét, és erre az élményre építem-e föl szegénységemet?

Továbbá: Elfogadtam-e Isten hívását, hogy forduljak el a világtól és forduljak öfeléje? Amikor pedig megtaláltam és barátsága gazdaggá tett, visszatértem-e igazán a világhoz, vagy pedig mesterséges bezárkózásban maradtam?

Szeretem-e a világot? Isten úgy szerette a világot, hogy egyszerűen Fiát adta érte. Ha nem szeretem én is, nem vagyok szegény ember. Szeretek-e minden jó dolgot e világon, megkülönböztetés nélkül? A szegény minden teremtményt — lelkeset vagy lélektelent — szeret, de szeretete sohasem kizárólagos, és tudja, mikor kell valamit áldozatul hoznia. Az isteni szeretet — a keresztyén szeretet ilyen — sohasem kizárólagos. Ez az önző szeretet jele. Az egy tárgyra, egy személyre összpontosul, vagy akár a napirendre, a megszokott életmódra. Keresztyén-e a szeretetem, vagy önző szeretetbe merültem?

A következő kérdés: Szegény-e a szívem, vagyis adományból élek-e? Hogy gyakorlatiak legyünk: mondom-e valamikor, hogy ez borzasztó, én soha nem tennék ilyet? Kérdezem-e, hogy tehetett ez meg ez ilyet? Ha igen, nem vagyok szegény a szívemben. Gazdag vagyok, a legrosszabb fajta gazdagsággal, — nem vagyok velem tisztában, hogy Isten kegyelméből élek. Elfogadok-e tanácsot és segítséget mástól, kérem-e ezt? Tudok-e párbeszédet folytatni? A dialógus: eszmecsere szegények között.

Azután: kész vagyok-e odaadni magamat, személyemet, időmet, programomat, könyveimet — mindent? Minthogy pedig a szegénységnek külsőleg is meg kell nyilvánulnia, kérdezzem meg magam: Szegény vagyok-e külsőleg, a saját életformámnak megfelelően? Ott van-e szegénységemben az áldozat szelleme? Jel-e külső szegénységem embertársaim számára, hogy Isten országa itt van közöttünk?

A teremtett világ használata terén megvan-e bennem Isten gyermekeinek szabadsága? Eredményes-e istenszolgálatom? Van-e bátorságom, merszem kockázatvállalásra, egészen odáig, hogy a kudarcot is elfogadom?

Ne ringassuk illúzióba magunkat: a szegénység kérdése az Egyházban ma élet-halál kérdés. Felszabadító hatású, ha világosan szembenézünk a kérdéssel. Vannak idők, amikor a szeretet és a figyelmesség azt kívánja, hogy beszédünk körültekintő legyen és kerüljük ki a nehéz pontokat. Máskor ugyanaz a kölcsönös szeretet és tisztelet világos állításokat és a cselekedetek következményeinek vizsgálatát kívánja. Az igazság és a bátorság fog megszabadítani minden kötelékünkötől, az teszi szívünket szegénné és befogadóvá a Szentlélek kegyelmei iránt, amelyeket napjainkban bőséggel kíván árasztani ránk.

Kada Lajos

A SEGÍTŐ SZERETET KORSZERŰ FORMÁI

A „Szolgálat” 1974 karácsonyi száma a szeretet témáját tárgyalta. Cikk sorozata beszélt erről a legkülönbözőbb, elsősorban teológiai, elvi szempontból.

Természetesen egyik cikk sem akarta megállítani az olvasót elvi elgondolásoknál, szép elmélkedési pontoknál, hanem mindegyik mögött az volt a többé-kevésbé kimondott törekvés: az olvasó igyekezzék életre váltani a szép elveket és megállapításokat.

Ha tehát a szeretet témáját még teljesebben kívánjuk szemügyre venni, akkor ezt gyakorlati szempontból, a tevékeny szeretet szemszögéből is meg kell tennünk. Talán ezt a kérdést kell szem előtt tartanunk: hogyan valósul meg a szeretet ma az Egyházban? Ez a kérdés valóban lényegre tapint. Ha nem találjuk meg Egyházunkban — és ez mi vagyunk mindnyájan — a tevékeny szeretetet, azt, amely aprópénzre váltja, a napi életbe és annak nehézségeibe viszi bele tetteken keresztül a szép elveket és elmélkedéseket, akkor Szent Pál szerint mi is csak zengő ércnek és pengő cimbalomnak érezhetjük magunkat.

Az Egyház kezdettől fogva szükségét érezte a tevékeny szeretetnek és segítségnek. Elég beletekinteni az Apostolok Cselekedeteibe, hogy fölfedezzük a szeretetgyakorlás első konkrét példáját: a jeruzsálemi egyház saját eszközeivel és embereivel segíti az özvegyeket és a szegényeket. De amikor a szükség nagyobb lesz, akkor a „külföldi” egyházak is akcióba lépnek: Szent Pál gyűjti össze ezek segélyeit Jeruzsálem számára, és gondoskodik a továbbításról (Csel 6,1-6; 1Kor 16,1-4).

Az egyháztörténelem a felebaráti szeretet szentjeinek és a szeretetgyakorlás legkülönbözőbb formáinak egyetlen nagy, megszakítatlan lánc. A pápák és a püspökök, a szerzetesrendek, a papság, egyesületek és magánosok minden időben fogékonyak voltak a maguk korában és a maguk környezeté-